

eenheid der kerk in de juiste belichting worden gezien en in het juiste kader worden nagejaagd.

Nooit mag men in de kerk streven naar eenheid-zonder-meer!

Want in de kerk gaat het voor alles en eigenlijk alleen om het gemeenschappelijke buigen onder 't geopenbaarde woord van God. Dat woord spreekt van gericht en daarom roept het op om met de zonden te breken. Dat woord draagt Gods genade en daarom dringt en perst het tot geloof. En wanneer dat volle woord van God triumpheert in het leven van zijn kerk dan komt de eenheid vanzelf! Dan, maar dan ook alleen, komt een één-zijn, gelijk als de Vader en de Zoon één zijn! (Joh. 17:11). Jezus Christus immers maakt in zijn kerk Gods Naam bekend, opdat door het geloof in dien Naam, de liefde waarmee de Vader zijn Zoon Jezus Christus heeft liefgehad, ook in de zijnen zij en Hij in hen! (Joh. 17:26).

„De gemeenschap der kerk”, zoo roept Calvijn uit, „wordt door twee banden saamgehouden, namelijk door de eenstemmigheid in de leer, en door de broederlijke liefde”. Maar hij voegt er onmiddellijk aan toe, dat men „ook dit moet opmerken, dat deze gemeenschap der liefde zoo hangt aan de eenheid des geloofs, dat de laatste het begin, het einde, kortom de eenige regel der eerste moet zijn”.

Het fundament der eenheid is de realiteit van het: één God, één geloof, één doop!

Deze waarheden voor oogen, of beter gezegd: in het hart houdende, willen we een en ander zeggen over de positie der bezwaarden, welke zich in de gebonden Gereformeerde Kerken bevinden.

We doen dit in de overtuiging, dat wij momenteel geen grootere misdaad tegen de kerk van Christus in ons Vaderland kunnen bedrijven, dan het geding, dat tusschen onze broeders-en-zusters-onder-de-synodocratie en ons hangende is en hangende blijft, te bagateliseren en te neutraliseren!

Dat gebeurt vooral als we de scheuring in de kerk, met alles wat er aan vooraf ging en wat er op volgde, aanvaarden als een feit, dat, nu ja, wel erg ellendig is, maar waar we nu toch niets aan kunnen doen en waarvan we nu maar moeten maken wat er van te maken valt. We moeten dan in deze afschuwelijke situatie op de andere „terreinen van het leven” het contact maar zoo innig mogelijk maken, de kerkelijke ellende op een zoo klein mogelijk en zoo hoog mogelijk afgerasterd terrein localiseren; over de kerkelijke aangelegenheden zoo min mogelijk spreken, want: de kerk verdéelt, maar het niet-kerkelijke en buiten-kerkelijke leven vereent!

Inderdaad: zulk doof is misdadig! Want we mogen een zonde, ook een kerkelijke zonde, nimmer aanvaarden en er langs heen leven. We moeten weten, dat wanneer het in de kerk mis en stuk is, het overal, in het gansche leven, mis en stuk is. We moeten inzien, dat de gemeenschap der heiligen pas in de kerk en door de kerk mogelijk wordt en primair door haar dienst kan en moet beoefend worden. We moeten weer beven voor de huisveringwekkende waarheid, dat een zonde altijd een zonde is van den ganschen mensch en van het gansche leven en dat op het vasthouden en laten doorwerken van iedere zonde, Gods toorn gewekt en verharding afgedwongen wordt.

Daarom willen we onze broeders en zusters van de overzijde niet loslaten. We willen met hen blijven worstelen voor Gods aangezicht. We willen hen met ons dringen tot een gezamenlijke en waarachtige confrontatie met Gods norm voor het leven van zijn ééne, heilige, katholieke kerk.

En daarom willen we nu gaan spreken over de bezwaarden over de synodocratie en hun positie daaronder.

C. V.

veren zuiver en handelen wij in het geloof, dat de wereld overwint?

En toch niet alleen deze toestand van onze Kerken, waarbij voor ieder persoon en iedere plaatselijke gemeente nog zooveel bijzondere redenen tot verootmoediging komen, roept tot gebed wegens schuld en nood, nog meer van geestelijken dan van tijdelijken aard.

Het feit bestaat, dat tal van „Hervormde” kerken moordenarskullen zijn, waarin week aan week de zielen geestelijk in den dood gehouden worden door een prediking, die zorgeloosheid bevordert in de wandelaars naar de hel of ook de fundamenten der gemeente ondergraft, door verzwijging of verbastering van de rechtvaardigmaking, de vastigheid van Gods Woord, de betekenis der Sacramenten enz.

Afgodstempels moest men de kerken noemen, waarin een andere God dan de Drieëenige en Zijne volzaligheid en onmisbaarheid verkondigd wordt. Inentingsdwang met zielelijf voerde de Synode in, wegens de verplichting om ook leeraars en leden, die goddelooze leer drijven, op den kansel of aan het Avondmaal te dulden. Wettiging van geestelijk overspel wordt schaamteloos geprezen, nu juist goedgekeurd wordt, dat kerkeraadsleden zich gebonden achten aan verordeningen, die in strijd zijn met Gods Woord en met de trouw aan den Bruidgom der Kerk Jezus Christus.

Zullen deze feiten ons niet verootmoedigen, juist omdat wij door jarenlang plichtverzuim dat kwaad hielpen bevorderen en, helaas! zoo menig Christen zich vergevoegt, wanneer hem maar het Woord gepredikt wordt, terwijl het Kalnswoord: „Ben ik mijns broeders hoeder?” en de oproepkreet „Wij willen niet, dat deze Christus Koning over ons zij!” de zondige lijdelijkheid tegenover de gruwelen der „organisatie” verklaren zal?

KERKELUK LEVEN

OVER DE INDONESISCHE KERK.

We moeten nauwkeurig meeleven met en belangstellen in de kerk van Jezus Christus in Nederlandsch Oost-Indië.

Want „de kerk” is daar ook ten volle in geding, misschien nog veel meer dan „de staat”. Groen heeft ons reeds een eeuw geleden geleerd, dat de Revolutie (met een groote r) zich nooit in één hokje laat opsluiten en dat ze zelfs altijd in „de kerk” begint.

Voor een paar jaar was er in Batavia een gemeenschap welke zich „Gereformeerde Kerk” noemde en die vergaderde in de Kwatangk. Ze was in het verbond van gereformeerde kerken, welke in Nederland, België, een deel van Duitschland en Amerika geïnstitueerd werden, opgenomen. Ze kwam daarmee samen in synodale vergadering. Ze nam met die alle bindende besluiten.

Die „kerk” van Batavia maakte zich „formeel” (zoo noemen de menschen dat, en voor dat formeel hebben ze erg veel respect, want je moet altijd „in den vorm” blijven) niet los uit dat bondgenootschap. Maar „materieel” wel.

Vooreerst en vooral omdat ze zich van al de mooie leerbesluiten van haar eigen kerkenbond en wat daarmee samenhangt op een handige wijze afmaakte. Ze zei: wij kunnen daar niet over oordeelen en daarom laten we het rommeltje maar in Nederland! Ze moeten het daar zelf maar uitzoeken! Wij hebben wel wat ernstigers te doen. Er is een „Umbruch der Zeiten”. De Indonesische staat wordt geboren.

En voorts heeft deze kerk met andere kerken besloten zich „vrij te maken”. Ja, officieus, „onder de tafel” van de leerbesluiten, maar ook officieel van de Nederlandsche Gereformeerde kerken zelf. Ze wil dus een „Indonesische kerk” worden. Want dat ze een „nederlandsch-oostindische kerk” zou moeten heeten ware natuurlijk nog erger dan dat ze den naam van „nederlandsche kerk” zou moeten voeren!

Wordt deze kerk nu een „Indonesische gereformeerde kerk”?

Ze heeft op die vraag een antwoord gegeven!

Neen, weer niet „formeel”, maar toch wel, en heel duidelijk „materieel”. En nuchtere menschen, al vinden ze deze onderscheiding van „formeel” en „materieel” niet juist, letten toch maar liefst op wat de menschen „materieel” noemen.

Welk „materieel” antwoord dan gegeven werd?

Ik zal het U zeggen.

Voor mij ligt een knipsel uit een Batav. dagblad. Het is de rubriek: Kerkdiensten, uit het no. van 18 April j.l. O, neen, het is helemaal geen daverend nieuws! Maar toch, misschien juist wel daarom, zoo uitermate belangrijk. Ik geef uit deze rubriek één fragment door. Hier is het:

PROTESTANTSCHE KERKDIENTEN.

Zondag 20 April.

Willenskerk 8.00 v.m. Ds Melis, 9.30 v.m. Ds Van der Voet (bev. Ds Visser); Nassaukerk 8.00 v.m. Ds Verkuy, 9.30 v.m. Ds Brouwer, 8.00 n.m. Ds Lieve; Haantjeskerk 5.00 n.m. Ds Smits; Kapel Wasscherij 10.00 v.m. Ds Schakel; Tjidini Kapel 6.00 n.m. Mej. Ds Stegeman; Bethelkerk 9.30 v.m. Ds Van Vesssem (afschied); Kwitangk 8.00 v.m. Ds Oranje (H. Avondmaal), 9.30 v.m. Ds Verkuy (H. Avondmaal), 6.00 n.m. Ds Oranje; Portugesche Kerk geen dienst; Tanah Tinggi 9.00 v.m. Ds Geurzen; Tjideng 9.30 v.m. Hr. Leyder Havensroom, 8.00 n.m. Ds Duivendak; Struyswijk 10.45 v.m. Ds Oskamp; Tjipinang 11.00 v.m. Leger Pendeta Polji; Mil. Hospitaal I v.m. Ds Sybesma; Mil. Hospitaal II v.m. Ds Sybesma.

Ik maak bij dit berichtje de volgende kantteekeningen:

1. Alle genoemde diensten zijn „Protestantse kerkdiensten”. Men kan ook zeggen: niet-roomsche, dat is beter.

2. De Kwitangk was vroeger het gebouw van de Gereformeerde Kerk te Batavia, ze is nu blijkbaar in gebruik bij de Protestantse kerk.

3. Ds Verkuy geeft 's morgens om acht uur den zegen aan de vergadering in de Nassaukerk, een kerkgebouw van de Protestantse Kerk van Indië. Hij zweert dat doende: Hier vergadert Christus zijn kerk. Een kerk kan niet anders dan zweren en een ambtsdrager in zijn ambt evenmin.

4. Ds Verkuy gaat daarna haastig naar de Kwitangk en bedient daar het Heilig Avondmaal. En hij zweert ten tweede male: hier vergadert Christus zijn kerk. Hier is zijn ééne ongedeelde en ondeelbare Avondmaalstafel.

5. Indien men Ds Verkuy ernstig neemt en de hem tot zijn ambtelijken arbeid roepende ambtsdragers ook, dan is de volle, feitelijke, „materieele” eenheid van die

gemeenschap welke als Gereformeerde Kerk in de Kwitangk placht samen te komen en die gemeenschap welke zich Protestantse Kerk noemt voor Gods aangezicht bezworen.

6. Ds Verkuy en Ds Oranje hebben nu een vrouwelijke collega Mej. Ds Stegeman. Karl Barth heeft dus van deze predikanten volkomen gelijk gekregen, toen hij tegenover Dr. Kolffhaus indertijd betoogde, dat het woord van Paulus, dat het een vrouw niet geoorloofd is in de gemeente te leeren, voor onze nieuwe situatie niet meer gold.

Zie, deze feiten kan ook een kind afleiden uit dit simpel bericht.

Natuurlijk zullen de „Gereformeerde Kerken” — de synodocratische bedoel ik — zich van deze dingen niets aantrekken. Die tijd is voorbij. Er is door Prof. Dijk een prachtig middel uitgevonden om bedenkelijke symptomen in het leven zijner kerken weg te glimlachen. Hij zegt dan, dat zulke dingen „exclamaties” zijn. Is dat geen profetische taal?

En zoo komt er toch weer een verrassende en benauwende eenheid tusschen de „Gereformeerde Kerken in Nederland” — ik bedoel de gebondene — en de voormalige Gereformeerde Kerk van Batavia. Ze trekken zich beide van den ernst der kerk en der kerkelijke woorden geen zier meer aan. De kerk verwordt tot een zaakje.

Hoe zei Sikkels het ook weer?

Hij wees erop, dat de Kerk, „de Verbondskring”, die niet feitelijk en zakelijk een scheidbrief aan alle zonde geeft, onder gaat: „Zij glijd af, zinkt weg, schijnt onder te gaan. De levendigheid van haar leven wijkt. De genieting uit den schat des Verbonds wordt haar vreemd. Haar oog verduistert; zij mist de koestering, den gloed en den glans, den rijkdom en de weelde van het licht. Het Woord schijnt als te versteenen; het rimpelt in; het verschrompelt voor haar blik; het wordt dor en oud. De kracht des Geestes in de bediening des Woords wordt niet gekend. De gaven, des Geestes in de toerusting der Dienaren blijven weg. In de gemeenschap der gelovigen is het geueuwig-arm. Tot de bezieling der Kerk schijnt het Woord onbekwaam. Het lichaam dreigt uiteen te vallen. Slechts in kleiner kring vindt men eenige voeling. De stroom, die allen leven moet uitbrengen, is een dorre vallei geworden. Slechts hier en daar, hoogerop, sijpelt een straaltje of een plasje over. Wordt Gods woord daarvoor pasklaar gemaakt. Het wordt voor een ongriffbaar volkje Gods, uit losse vromen op te tellen, gebruikt. Dat is te zeggen, — niet het Woord, de Schrift, gelijk die slechts in Abrahams tent, in Christus' Gemeente, als het Woord des Koninkrijks spreekt. Maar een tekstje, een woordje: als een sappige bes aan de dorre takken der Schrift stukgedrukt voor dien man en die vrouw en die vromen, tot lansen in hun woestijntoestand. En voorts worden de blaren, dor en wel, afgeplukt en in den wind gestrooid, om den ontwaarden, genadeloozen hoop in het aangezicht te waaien met de grauwe mistwolken, die rampzaligheid profeteert over de dooden — zonder onderscheiding.

Zoo sukkel het Volk voort, en zoo verpuut de Kerk almeer. Voor haar goed figuur alleen, voor haar uitwendige behoeften en belangen, voor den gewilden vorm, nog een uitwendige gestalte vasthoudend; — een zaakje met een zakje; — met knappe sprekers misschien; en een paar menschen met geld; misschien een weeshuis en een armhuis als hoogste bezitting.

Maar, zonder te leven in en uit den schat des Verbonds. Zonder de weelde der Moeder, Zonder het Jeruzalem, dat boven is, te realiseren op aarde.

Dat geeft dan de Kerk zelfs op. Ze trekt er des schouder voor op, al houdt ze den kinderdoop nog aan. In de preek hoort gij er niet van. Blijkbaar is zelfs voor de Dienaren des Woords dat Verbond niet de realiteit van het Woord. Het Verbond staat voor hen niet in de Schrift en de Schrift staat niet in het Verbond.

De Moeder is weg.

En het Volk gevoelt er zich als verlucht bij. Het herademt, als er weer een preek voor de losse levende loslevende Gods kinderen komt, — zonder het Verbond, — zonder Moeder”.

Zoo profeteerde Sikkels.

Maar we mogen toch God danken, midden in den misère, ook in Batavia.

Want in de genoemde rubriek: Kerkdiensten, staat nog wat.

De hollandsche kerkdiensten worden namelijk in drie groepen verdeeld, elk met een eigen, duidelijk gedrukte, „kop” er boven.

De eerste is, zoals we reeds lazen: PROTESTANTSCHE KERKDIENTEN.

Boven de derde groep lezen we: KATHOLIEKE DIENSTEN.

En daartusschen lezen we: GEREFORMEERDE KERK (onderh. art. 31), Soendaweg 47 a, Kerkdienst om 9.30 en 20.00 uur.

Ja, als we dit lezen, danken we God.

De Gereformeerde kerk bestaat gelukkig toch nog in Batavia.

Een als de le Cointre — zie het Nummer van 10 Mei — schrijft: In Batavia is opgericht een

comité tot opzetting van een kerkgebouw. Het is de bedoeling, dat de kerkgebouwen in Batavia, die nu al te menigvuldig zijn, een dergelijke ligging hier steunt men maal niet gevecht met plezier grijpt, dat beslissingen, ging van de verklarbaar Calvinistische Ik vraag men Coen of die gehad hebben een half jaar aardig, aang dat we, hoe ben, dat nie steeds verde dat dat het ge gevolgen voelen”.

Ja, dit le God, dat Hi

Laat ons ders en zust antwoorde den zijn en taak.

Naschr delburg, noe te Batavia e gens”. Ze sl zoo aardig daar nu vru gen! —

TOENEMENDE LEIDE

In de „L 11 April j.l. van Leiden:

„You tus), die de je we aan d harte. O besloten tegenspra aan het uitnodig en omgev van 7-9 maken pe spreid na 7 uur Ke houden o volgt. Uit einde 15.”

Toen ik groeien wij, zelfden Wo scharden, elkaar. Zijn de J.V. res uit behoort

„We kry winnen voo kanen”? M de dusgen worpen uit, cratische 1 oecumenisch „Vervangin wel van nie „groep-Hoe heeft de Le overwogen? geven: hier in het evar kerken eeni

Ik denk, niet weet, niet toe, zij de jeug „kerke”-raa kanen heen van later e Kan Christi Kunnen wij lichaam van Wat een van de Bel

Als Jezus gaat geven van Jezus

Kerk in de Kwij-
die gemeenschap
t voor Gods aan-

nu een vrouwe-
Barth heeft dus
k gekregen, toen
betoogde, dat het
niet geoorloofd
nieuwe situatie

afleiden uit dit

de Kerken" — de
deze dingen niets
door Prof. Dijk
edenkelijke symp-
g te glimlachen,
lamaties" zijn. Is
arrassende en be-
formeerde Kerken
ne — en de voor-
taria. Ze trekken
en der kerkelijke
verwordt tot een

rbondskring", die
ef aan alle zonde
weg, schijnt onder
leven wijkt. De
nds wordt haar
ist de koestering,
m en de weelde
la te versteenen;
voor haar blik;
ht des Geestes
wordt niet ge-
le toerusting der
schap der geloof-
zeiing der Kerk
t lichaam dreigt
kring vindt men
leven moet uit-
den. Slechts hier
tje of een plaas-
asklaar gemaakt
is Gods, uit losse
is te zeggen, —
lijk die slechts in
te, als het Woord
stje, een woord-
akken der Schrift
rouw en die vrou-
stand. En voorts
plukt en in den
enadeloos hoop-
grauwe mistwolk
e dooden — zon-

zoo verpuist de
uur alleen, voor
gen, voor den ge-
gestalte vasthou-
— met knappe
nschen met geld;
shuis als hoogste

en schat des
Moeder. Zon-
is, te realiseeren

Ze trekt er de
kinderdoop nog
van. Blijkbaar is
dat Verbond
et Verbond staat
hrift staat niet in

verluicht bij. Het
de losse levende
nder het Verbond

midden in den
erkdiensten, staat

orden namelijk in
n eigen, duidelijk

PROTESTANT-
KATHOLIEKE
REF. KERK (op-
rkdienst om 9.30)

God.
gelukkig toch nog

het Nummer van
is opgericht een

comité tot actie voor de Kerken naar Art. 31, de
poging als zodanig is heel erg, men vraagt zich af
hoe men de verantwoordelijkheid aandurfte — dan
leg ik daarnaast het volgende fragment uit een brief
uit Batavia: „alles hangt hier van oppervlakkigheid
en zelfs al te doorzichtige tactiek aan elkaar. Komt
men pas uit Holland, dan kijkt men vreemd op van
een dergelijk kerkelijk leven.... Maar ja, de excuses
liggen hier gemakkelijk voor het grijpen en daar
steunt men dan min of meer op. Zoo is het heele-
maal niet gek, dat Gereformeerden, als ze nog naar
de kerk zijn geweest, den Zondag verder doorbrengen
met pleziertochtjes, bioscoopbezoek of dansen. Je be-
gript, dat in dat klimaat niet past studie van leer-
beslissingen en schorsingen. Die dring tot hereeni-
ging van de Prot. Kerk is psychologisch volkomen
verklaarbaar, want men is Hervormd geworden. De
Calvinistische kerk en levensstijl is volkomen zoek.
Ik vraag me toch met bevreemding af, zou J. P. Zn.
Coen of die andere kolonisten daar nu ook last van
gehad hebben. 't Is niet een besmettelijke ziekte, na
een half jaar hebben de pas aangekomenen zich al
aardig „aangepast". Daarom ben ik zoo heel erg blij,
dat we, hoe klein ook, een eigen kerkelijk leven heb-
ben, dat niet als onder één juk gebonden is aan de
steeds verder afdwalende Gereformeerde kerk. Niet
dat dat het motief was;..... maar het zijn gunsti-
ge gevolgen, die hun invloed zeer zeker doen ge-
voelen".

Ja, dit lezende en alles overwegende, danken we
God, dat Hij ook aan Batavia bleef denken.

Laat ons dagelijksch gebed opgaan voor onze broe-
ders en zusters, die in kinderlijk geloof en diep ver-
antwoordelijkheidsbesef weer kerk van Christus wil-
den zijn en die beladen werden met een ontzaglijke
taak. C. V.

Naschrift. De H. Veldkamp (synodoer.) te Mid-
delburg, noemde de her-instituering der Geref. Kerk
te Batavia een „dolkstoot" in den rug van „onze jon-
gens". Ze sliepen ook zoo rustig in, en vergleden al
zoo aardig in den eenheidsdroom..... Wat zal men
daar nu van zeggen? Van zulk een „niveau"? Zwi-
gen! — Redactie.

TOENEMENDE VERDWAZING TE LEIDEN.

In de „Leidsche Kerkbode" (synodocratische) van
11 April j.l. lees ik onder de kerkelijke mededeelingen
van Leiden:

„Youth of Christ (Jeugd voor Chris-
tus). — Wij krijgen in onze stad weer Amerikanen,
die de jeugd willen winnen voor Christus. Mogen
we aan die actie meedoen? Ja, wij, van ganscher
harte. Op een kerkeraadsvergadering is daartoe
besloten en dat besluit is immers „einde van alle
tegenspraak!" Nu dan jongeren onder ons, even
aan het werk. Wie geven zich op om slechts 900
uitnodigingen te verspreiden in het Kooikwartier
en omgeving. En wie geven zich op „Maandag a.s.
van 7-9 uur een rondgang in de binnenstad te
maken per auto, waarbij dan affiches worden ver-
spreid aan een ieder, die het ontvangen wil. Starten:
7 uur Kort Rapenburg. De avond zelf wordt ge-
houden op Vrijdag 18 April. Nadere bekendmaking
volgt. Uitnodigingen halen bij: C. de Ru Sr. Noord-
einde 15."

Toen ik dit las, was mijn eerste gedachte: wat
groeien wij, die eenige jaren geleden nog onder den-
zelfden Woorddienst en aan één Avondmaalstafel ons
schaarden, toch ontzettend ver en steeds meer uit
elkaar. Zijn dat nu mijn eertijdsche broeders, die op
de J.V. reeds geleerd hadden, dat de evangelisatie
uit behoort te gaan van... de kerk!

„We krijgen weer Amerikanen, die de jeugd willen
winnen voor Christus". Wat zijn dat voor „Ameri-
kanen"? Misschien leden van de Prot. Ref. Church,
de dusgenaamde „groep-Hoeksema", in 1924 uitge-
worpen uit de Chr. Ref. Church, waarmee de synodo-
cratische kerken correspondentie onderhouden en
oecumenische synoden beleggen, en die gedwee de
„Vervangingsformule" hebben overgenomen? Ik denk
wel van niet; want ik vermoed, dat de leden van de
„groep-Hoeksema" daarvoor te positief zijn. Maar...
heeft de Leidsche „kerke"-raad deze mogelijkheid wel
overwogen? Want dat zou toch een vreemde figuur
geven: hier „van ganscher harte" gaan samenwerken
in het evangelie met mensen, die de eigen zuster-
kerken eenige jaren geleden hebben uitgeworpen!

Ik denk, dat de „kerke"-raad in de verste verte
niet weet, welke Amerikanen komen. Dat doet er ook
niet toe, zal hij vermoedelijk zeggen: genoeg is „dat
zij de jeugd willen winnen voor Christus". Maar,
„kerke"-raad, naar welke kerk werken deze Ameri-
kanen heen? Of doet dat er niet toe? Is dat pas iets
van later orde? Als Christus maar gebracht wordt!
Kan Christus dus gebracht worden, los van Zijn kerk?
Kunnen wij, zondige mensen, dus Christus en Zijn
lichaam van elkaar scheiden?

Wat een onbijbelsch gedoe; wat een verloochenen
van de Belijdenis der kerk!

Als Jezus Christus Zijn Openbaring aan Johannes
gaat geven (die Openbaring is dus de eigen openbaring
van Jezus Christus aan Johannes, zie Hfdst. 1 vs 1),

BEGINT, BEGINT, BEGINT Hij met Zijn positie te
bepalen tegenover Zijn kerk. Vs 9 e.v. Het eerste, dat
hij neerschrijven moet, moet zijn aan de gemeenten
in Azië, de kerken van Efeze, Smyrna, Pergamus, enz.
Deze kerken noemt de Christus-in-verhooging Zelf:
„gouden kandelaars"; zij, die kerken, zijn de licht-
dragers; zij hebben het Woord; daarbuiten is geen
licht. Temidden van die „gouden kandelaars" is Hij,
de Zoon des menschen; daar is Zijn plaats; Hij, en
Zijn lichaam behooren bij elkaar en zijn daarom bij
elkaar! Aan het hoofd van die kerken staat een pre-
dikant, een „engel der gemeente"; die predikanten
worden verzinnebeeld door „sterren". Die „sterren"
nu houdt Hij, blijkens vs 16 in Zijn rechterhand!

Ik zou willen vragen: had Christus ons, die Hij
inzicht gaat geven door openbaring „in de dingen,
die haast geschieden moeten", die Hij inzicht, leiding
gaat geven, in de dingen en omstandigheden, die zich
vandaag aan ons voordoen, met meer ernst en klem
kunnen wijzen op de kerk. Zijn lichaam? Daar ligt
de redding der wereld, daar, in de kerk! Die het
Woord heeft, die, als zij zich, overeenkomstig haar
roeping, als „gouden kandelaar" gedraagt, dat Woord
ook geeft.

Zou men sterker bewijspiaats kunnen geven, dat de
evangelisatie „uit moet gaan" van... de kerk?

Het schijnt wel, of de Leidsche „kerke"-raad dit
eenvoudig Schriftgegeven heelemaal niet meer kent;
laat staan dan, dat hij ook al zijn J.V.-wijsheid ver-
geten schijnt...

Komen deze Amerikanen werken in opdracht van
de „kerk" van Leiden?

En verder, komen ze de menschen oproepen om zich
te voegen tot de synodocratische kerk van Leiden?
Dat zou toch moeten?

Art. 28 van de Belijdenis zegt toch, dat „nie-
mand, van wat staat of kwaliteit hij zij, zich behoort
op zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te
staan; maar dat zij allen schuldig zijn zichzelf te
voegen" bij de „heilige vergadering", die is „een
verzameling dergenen, die zalig worden". Dat is: bij
de plaatselijke kerk. God vergadert, de menschen heb-
ben zich te verzamelen. Bij die verzameling, die in
elke plaats een adres, en slechts één adres heeft, is
ieder schuldig zich te voegen.

Slechts één adres. Weet gij, synodocratische „kerke"-
raad van Leiden, dat Dr A. Kuiper op pg. 233 van
dl 3 van „De gemeene Gratie", 2de druk, schrijft, dat
het standpunt van „de absolute eenheid der plaatse-
lijke kerk" het standpunt was van alle Reformatoren,
„zoowel Luther als Zwilling, zoowel Calvin als Bul-
linger, zoowel Wycliffe als Knox, en ook hier te lande
zoowel Guydo de Brès als Datheen"? Hij schrijft even-
verder: „Een Kerk was valsche of waar. Waar nu was
alleen de Kerk waartoe men zelf behoorde, en dus
waren alle overige Kerken valsche Kerken. Deze over-
tuiging... steunde op al wat in het Nieuwe Testament
over het één zijn der Kerk op zoo roerende wijze voor-
komt". En op pg. 234 betoogt hij, dat deze leer ook
de leer is „in onze Formulieren van eenigheid, en zoo
ook bij onze oude dogmatische schrijvers".

Trouwens, kunt gij U voorstellen, dat Christus in
één en dezelfde plaats b.v. drie groepen ambtsdragers,
alle in Zijn Naam, opzicht zou laten hebben, terwijl
de ééne groep roept: „geloovigen, stelt U onder ons
opzicht!"; de andere groep: „neen, bij die Afschei-
denen en Doleerenden moet ge niet zijn, hier is Uw
plaats, in de Volkskerk!"; en een derde groep: „voegt
U bij de oude Moederkerk onder den paus van Rome,
die is de Stedehouder van Christus"! Zou zulk een
„concurrentie" plaats kunnen hebben... in Zijn Naam?
Vijf minuten gezond verstand, en ge ziet, dat op zijn
hoogst, slechts één van deze wettig in Christus
Naam kan samenroepen: kan verzamelen, die Christus
vergadert.

Weet gij, nu, synodocratische „kerke"-raad van
Leiden, zeker, dat deze „Amerikanen", de schapen
en lammeren zullen verzamelen, in de ware, de wet-
tijke kerk? Zijn het dus leden van Uw Christ. Ref.
Churches? Want anders VERGADEREN zij niet,
maar... VERSTROOEN!

En nu lees ik nog eens die vraag en dat antwoord:
„Mogen we aan die actie meedoen? Ja, wij, van gan-
scher harte!"

Arme schapen, die zoo geleid, en geweld worden
door een „kerke"-raad en wiens besluiten „immers" (!)
het „einde zijn van alle tegenspraak".

O, ja! U hebt destijds ook De A. Veldman geschorst
en afgezet; en U hebt mij en enkele anderen van het
Avondmaal geweerd; en U hebt mij in April 1945
toegezonden een briefje, waarin stond, dat ik „met
mijn gezin geschrapt was van de ledenlijst der kerk".
Dan moeten wij dus ook maar over zwijgen: Uw
besluiten zijn immers het einde van alle tegenspraak!

Maar Christus leert ons dat niet; de dominee van
Pergamus komt er niet zoo gemakkelijk af; en die
had, blijkens Christus' Woord, de gemeente vrij aardig
geweid; Christus had „slechts eenige weinige dingen
tegen hem en de gemeente"; n.l. ze verdroegen in
hun midden menschen, die de leer van Bileam hielden
en de leer der Nicolaïeten. Maar Christus zegt in vs
16, hfdst. 2: „Bekeert U; en zoo niet, ik zal U haas-
telijk bijkomen".

Onzin: „de kerkeraad spreekt; zie daar het einde
van alle tegenspraak". Is er dan geen ambt aller
geloovigen meer?

Leiden.

P. JASPERSE.

DE ZWARTE LIJST.

I.

Het wordt hoog tijd, eens een overzicht te geven
van de schandvonnissen, waartoe een synode van Ge-
reformeerde Kerken en in navolging van haar ook tal
van mindere vergaderingen zich hebben laten bewe-
gen, op instigatie van de voorstanders eener ongere-
formeerde leer- en tuchttheorie. Zoo'n overzicht blijkt
noodzakelijk, omdat de herinnering aan de gruwelijke
feiten hoe langer hoe meer wordt verdoezeld van de
overzijde, maar ook dreigt te vervagen bij het ge-
slacht van hen, die zich van de bedoelde schanddaden
hebben vrijgemaakt.

De door onze generale synode benoemde deputaten
terzake van een eventuele samenspreking met de ge-
bonden kerken hebben over het geheele land een on-
derzoek ingesteld naar de feitelijke oorzaken van de
kerkseheuring. Met name vroegen zij opgave van het
aantal en de namen der gevoniste ambtsdragers,
den letterlijken tekst van hun vonnis, en voorts ook
van de gevallen, waarin afhouding van de sacramenten
had plaats gehad. Van alle kanten is ons daarin groot-
te medewerking betoond. Wel zijn er nog enkele leem-
ten in het onderzoek en het materiaal overgebleven.
Maar de oogst is al zoo groot, dat wij thans er toe
kunnen overgaan, het voorlooppige resultaat ter ken-
nis te brengen van het kerkvolk in Nederland en daar-
buiten. Het zal kunnen dienen om veel oppervlakkig
gepraat den adem te benemen (zoo b.v. de bewering,
dat er eigenlijk niemand is afgezet!); en niet min-
der, om ons als gereformeerden te sterken in de ze-
kerheid, dat de vrijmaking van de medeplichtigheid aan
deze kerkzonden een ware verlossing van Godswege
voor ons beteekent tot op dezen dag.

Het is volstrekt ondoenlijk, den tekst van alle von-
nissen hier, woordelijk in zijn geheel weer te geven.
Het dossier van deputaten moge voor de toekomst
beschikbaar blijven voor wie alle bijzonderheden be-
studeren wil. Maar wel kunnen wij hier alvast een
overzicht samenstellen van de meest frappante be-
oordelingen, waarin door kerkelijke vergaderingen ge-
sproken werd in den Naam des Heeren.

Laat ik mogen beginnen met een weerlegging van
de verregaande bewering in den brief, dien de „Zwol-
sche synode" ons in het vorige jaar deed toekomen
als antwoord op ons voorstel tot schriftelijke en daan-
na mondelinge gedachtenwisseling. Die brief zegt let-
terlijk: „In elk geval is, voorzover ons bekend is, op
niemand in dit conflict de persoonlijke censuur toege-
past". Men verstaat de bedoeling van die passage: „wij
hebben wel geschorst en ook afgezet, maar dat was
slechts „ambtelijke tucht"; wij hebben niemand per-
soonlijk geweerd van doopvont en avondmaal.

In „De Reformatie" is al een enkele maal daarover
gescreven, met opgaaf van feiten uit één plaats
(Leiden). Maar daarnaast is nu een gansche reeks
van afhoudingen geconstateerd in allerlei plaatsen!
Hoe het mogelijk is, dat op een „synode-zitting" een
bewering als de bovengenoemde zonder tegenspraak
in een publiek schrijven kon worden opgenomen, is
mij een ergerlijk raadsel.

Een zeldzaam staaltje van ambtelijke tyrannie en
onthelliging der sacramenten is vertoond in de kerk
van 's Gravenhage-West. Daar was een co-
mité opgericht tot ontwikkeling van het Gereformeer-
de leven, en een vergadering belegd waarop dr R.
Schipper zou spreken. De kerkeraad liet het bestuur
van genoemd comité voor zich verschijnen, omdat hij
reeds herhaaldelijk had uitgesproken, „dat de voor-
lichting inzake de betekenis der (synode-) uitspra-
ken in kerkelijke vergaderingen, catechisaties, veree-
ningen en waar ook, behoort te geschieden door per-
sonen, die geacht kunnen worden het standpunt
der Kerken ten volle tot zijn recht te laten kom-
men", en daarom „gehoorzaamheid van de leden der
gemeente moet eischen in de eerbiediging van dezen
maatregel van bestuur". De kerkeraad „kan daarom
ook onmogelijk toelaten", dat een comité deze taak
van voorlichting „opdragt aan iemand, van wien be-
kend is, dat hij zich met een gravamen tot de Synode
heeft gericht en van wien tot heden niet bekend is,
dat hij op zijn bezwaren is teruggekomen" (dr Schip-
pers is hier bedoeld). De kerkeraad noemde dit on-
toelaatbaar, en berichtte dit aan dr Schipper, die
intusschen reeds zijn toezegging had ingetrokken.

Het bestuur van het comité protesteerde met een
beroep op art. 31 Ned. Gel. Bel. en op Hand. 17:11,
1 Thess. 5:21 en antiw. 55 van den Catechismus, met
de opmerking, dat het zich niet op Roomsche wijze
als „leeken" van het beoordeelen der gebeurtenissen
wilde afmaken. Twee dagen later liet de kerkeraad
aan de leden van het bestuur weten, dat hij zich ge-
noodzaakt zag, hun den toegang tot het H. Avond-
maal te ontzeggen, „tenzij wij alsnog..... bericht van
U ontvangen, dat U zich aan het van God gestelde ge-
zag in zijn Kerk onderwerpt". Tegelijk werd aan één
van hen, den diaken L. A. Hartman, schriftelijk be-
richt, dat de kerkeraad zou overgaan tot schorsing,
„tenzij U zich vóór Dinsdag bekeert tot de dwaling
uws wegs". Br Hartman antwoordde o.m.: „Is hier
werkelijk sprake van overtreding van eenig gebod des
Heeren? Mag hier gesproken worden van ergerlijke
zonden als b.v. het begeren van aan te richten twee-
dracht, secte of miltierij in de Kerk des Heeren? Wie
durft dit aan?"

Na twee dagen volgde van den kerkeraad dit be-
richt:

„De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage West heeft in zijn vergadering van 30 dezer met groote droefheid moeten constateren, dat U aan den U door den Kerkeraad gestelden eisch, dat U zich aan zijn gezag zoude hebben te onderwerpen, niet voldaan hebt, en dat deswege met ingang van Dinsdag, 28 Maart j.l., de afhouding van het Heilig Avondmaal een feit is geworden. De Kerkeraad spreekt den wensch uit, dat het God moge behagen U van de dwaling van Uw weg te bekeeren”.

En een dag later kwam het volgende vonnis:

„De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage West heeft, in samenwerking met dien van de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Zuid, naar Artikel 79/80 K.O., op den 30en Maart j.l. besloten, U voor den tijd van 3 maanden te schorsen in Uw ambtsbediening als diaken, zulks wegens Uw weigering, zich, ondanks herhaald vermaan, aan het gezag van den Kerkeraad te onderwerpen, waar U weigert het lidmaatschap van het Bestuur van het „Comité tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven” neer te leggen”.

Daar staat het dus, zwart op wit: afgehouden van de tafel der Heeren (met terugwerkende kracht!), en geschorst naar art. 79—80 (die spreken van openbare grove zonden). Wat was de misdaad? Het lidmaatschap van een comité tot voorlichting van het Gereformeerde kerkvolk, en de weigering om dat lidmaatschap neer te leggen! Brutale hiërarchie, ontzetting van de tafel der Heeren — een andere naam is daar niet voor te geven. En dan te denken aan de velen, die later ongestraft dezelfde „zonde” mochten begaan.....

L. DOEKES.

VOOR VACANTIEGANGERS.

Zij, die hun vacantie zullen doorbrengen in Bergen, Schoorl of Egmond, worden er op attent gemaakt, dat de Geref. Kerk (onderh. art. 31 K.O.) te Alkmaar, haar diensten houdt elken Zondag 's morgens half tien en 's middags half zes, in het gebouw: „Waakt en Bidt” aan de Laet te Alkmaar.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

DONATISTEN EN WIJ.

— Zeg, weet je al den nieuwen naam, dien we toegewezen kregen?
— Remonstranten? Maar dat is al oude kost.....
Soms: Objectivisten? Of.....
— Raad maar niet langer. We heeten sedert 18 April 1947: Donatisten.
— Wie heeft dat uitgevonden?
— Het „Inlegvel” bij het Gereformeerd Jongelings-

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE, XV.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

OVER WORMSER.

Wormser — hoeveel Gereformeerden kennen hem nog — om van andere Nederlanders maar niet te spreken?

Wie is er nog onder de bekoring van zijn pittig Nederlandsch, zijn gedachtenrijk betoog, zijn verrassend-zuivere Schriftuurlijkheid?

Wormser niet meer kennen — dat is voor ieder Gereformeerde een groot, geestelijk gemis.

Opgekomen uit het volk, volkman van top tot teen, was het alsof al de geloofskracht, het diep-geestelijk leven der eenvoudige geloovigen uit den bloetijd der Gereformeerde Kerk, hun inzicht, ernst en trouwe begripsvastheid in hem waren geconcentreerd en in een tijd van diep verval in hem tot nieuw leven en nieuwen glans waren gekomen.

Wonthemooi is het zijn werk- en strijdleven te overzien. Midden in het volk leeft hij. Met feillooze juistheid doorziet hij de nooden van het verslachte, verzwakte, steeds meer van God afvallende Nederlandsche volk, dat hij zoo hartstochtelijk liefheeft. En al zijn kracht verteert hij in den letterlijken zin des woords om zijn volk terug te roepen, ja, terug te drijven naar den Levenden God en Zijn heilige Kerk.

In de opwekkingsbeweging van den bekenden Reveil staat hij vooran. Ietwat vreemd lijkt dat: een zeer eenvoudig man onder vele aristocraten. Met heel zijn ziel leeft hij in allen arbeid mee. Maar niemand heeft

blad van 18 April. Het synodocratische, zooals je ondanks den titel wel begrepen hebt.

— Soms een „speelschheid” van den auteur?

— Nee, 't is hem volle ernst. 'k Zal 't je voorlezen: zet je schrap. „Anderen verbreeken, zooals Calvijn zegt, door onberaden ijver naar gerechtigheid, de eenheid der kerk, wanneer ze daar eenige fouten in meenen te ontdekken.....”

— Stop. „Onberaden ijver”, lees je daar. Heeft men eindelijk het oog geopend voor het drijven der synodes? Wat is nu „onberadener” dan het stellen van „eischen” aan hooglèeraren, die men later moet terugnemen? Of het binden aan formules, die men later mag weerspreken? Of het constateren van afwijking van de belijdenis bij een candidaat, terwijl men later zegt, we hebben niets geconstateerd?

— Ik weet wat je zeggen wilt. Neen, de man heeft het niet over hen, maar over ons. Wij hebben een onberaden ijver naar gerechtigheid.

— Naar gerechtigheid? En we heeten revolutionairen en remonstranten, en.....

— Ja, ja. Maar laister maar eens naar den commentaar van 't inlegvel. Het vel inleg-kunde gaat verder: „Zoo in 1944 prof. Schilder met de zijnen, die ten onrechte meenden, dat in de Geref. Kerken de hiërarchie was teruggekeerd. Deze z.g. vrijmaking, waarbij ook schriftuurlijke besluiten over den doop werden verworpen, draagt duidelijk een Donatistisch karakter. Duizenden ambtsdragers werden door de „vrijgemaakten” verworpen”.

— Ja zeker, dr Dijk sprak van „de ziekte der wispelturigheid” op den bondsdag. Hij pleitte voor „een vasten gang”. Dat is 't geheim ervan: de schorrsen keeren de rollen om: de geschorsten worden schorrsen. „Aan hobbzakken heeft het Koninkrijk Gods niet”, zei dr K. Dijk. „Men mag wel weten wat men aan ons heeft”. Applaus. „Met vasten gang”. Applaus. „Enthousiasme. Het beginsel. Geen zig-zag-wegen. Niet heen-en-weer-zwiebelen”. Applaus. Waarvoor klappen toch al die handen?

— Maar die Donatisten, hoe zit het daarmee? Wat weet het Inlegvel ervan te vertellen?

— Luister: „De Donatisten traden begin 4e eeuw in Afrika op. Tijdens vervolgingen werden de z.g. heilige boeken opgeëischt van de kerkelijke ambtsdragers. Sommigen leverden boeken in, die niet van groote waarde waren, om de belangrijke boeken te bewaren. De Donatisten meenden, dat deze „uitleveraars” een doodzonde begingen, verwierpen hen als ambtsdragers, en stichtten een afzonderlijke Donatistische kerk”. Dat is alles. En dat vond nu een parallel in de vrijmaking — volgens den propagandadienst van dr K. Dijk.

— Ik geloof, dat deze propagandadienst de zaken precies op den kop zet. Want de „vrijgemaakten” wierpen niemand uit. Dat deden de anderen.

— Ja, en die anderen waren wel wat donatistisch, als men dan eenmaal een etiket opklappen wil. Want die uitleverings-kwestie was niet het eigenlijke punt-in-geding. Er waren onder de donatisten, die

dieper dan hij de wond gepeld, waardoor de Reveil verbloeden zou. De onkerkelijkheid, die ten slotte alle actie tot onvruchtbaarheid doemde, heeft Wormser als groote zwakheid, als de zonde van den Reveil gesignaleerd. Met profetische helderziendheid sprak hij het woord, dat ook nu nog met metalen klank overal dient gehoord te worden: „de glans der tegenwoordige opgewektheid, zoo zij bij haar christelijke richting niet tevens een kerkelijk karakter aanneemt, (is) niet in staat..... voor mij de donkerheid te bedekken van de toekomst die Kerk en Christendom beiden in ons vaderland, ook door haar te gemoet gaan”.)

Ja, ook door haar!! Een onkerkelijke, godsdienstige beweging, al is ze nog zoo „vroom” en „ernstig”, en „hartstochtelijk”, al heeft ze nog zoo veel „zegen”, werkt tenslotte altijd ontbindend.

Met de Afscheiding was Wormser meegegaan. Geschokt door de verschrikkelijke vervolgingen, kon hij in de Hervormde Kerk niet blijven, vooral omdat die Kerk tot de vervolgingen zelf aanspoorde. Hij wilde niet bij de vervolgers, wel bij de vervolgd en hooren.

Maar helaas — de Afscheiden kerken hebben Wormser rauw van zich afgestooten.

In 1839 werd ds van Velzen predikant bij de Afscheiden Kerk te Amsterdam. Niet lang na zijn komst, dient ds Scholte — toen in Utrecht wonende — een aanklacht over van Velzen's prediking bij diens kerkeraad in. Van Velzen, „onverzettelijk, doordrijvend, heerschzuchtig” en „niet heel fijngevoelig in het kiezen van de middelen en wegen” om zijn doel te bereiken, roept eigenmachtig een gemeentevergadering bij elkaar en laat daar het bezwaarschrift van

1) J. A. Wormser, De onkerkelijke rigting enz. met een voorbericht van Mr G. Groen van Prinsterer. Amsterdam 1864 p. 18. Dit woord werd door Groen meermalen met instemming geciteerd, zie b.v. „Ned. Ged.” deel V, p. 98. Wormser schreef deze woorden voor 't eerst in 1849.

2) Deze karakterstreken zijn van H. Bouwman. Zie zijn: De crisis der jeugd, p. 39.

over die kwestie heel wat „vlotter” dachten en spraken, dan van de groep doorgaans wordt aangenomen. De kwestie was er eigenlijk één van onderstelde wedergeboorte en van vollen dan wel niet-vollen doop.

— Dóórslaan. Denk er aan, is altijd gevaarlijk. Ga je nu niet fantaseeren in de paralleliseerings-routine?
— Neen, ik geloof 't niet. Om te beginnen: in de ontstaansgeschiedenis van het donatistisch schisma speelden allerlei persoonlijke en plaatselijke toestanden in Carthago een rol. Net zoo was het in 1944: toen eenmaal bepaalde personen weg waren, ging men de wet veranderen. Dat is het bewijs, dat niet om de waarheid, doch tegen personen geageerd werd door de initiatiefnemers.

— Is dat al wat je hebt? Is ooit een schisma zulver verlopen?

— Nee. Daarom moeten we juist naar de officiële stukken terug. En dat willen ze in de buurt van dat Inlegvel nu vrijwel nooit. Dat HOUDT de zaak persoonlijk. Maar wat de theorie betreft: de Donatisten lieten de wettigheid en de kracht van den doop afhangen van de wedergeboorte van den doopsbedienaar. Anders „was 't geen volle doop”. Ze bonden den doop dus niet aan de openbarings-historische en kerk-legitimierende, doch aan de individueel-wederbarende Geestes-daad; niet aan de ambtelijke successie van de kerk, doch aan de psychische gesteldheid van een individu, die haar dienaar was.

— Ja, maar 't liep bij hen over de wedergeboorte van den doopsbedienaar; en bij de synodocraten over die van den doops-ontvanger. Ben je wel billijk?

— Ik vrees van wel. Als een massa van doopsbedienaren de wedergeboorte kwijt is, zal de kerk „minder zuiver” worden: de prediking wordt dan meteen ellendig. De zuiverheid der kerk (meer of minder) zat den donatisten hooger dan haar wettigheid. Precies zoo doen de synodocraten: onderstelde gecontinueerde wedergeboorte maakt den doop „vol”; komt er een hiaat in de onderstelde continuïteits-keten van inwendige aanwezig genade, dan is de doop „niet-vol”. En voor de „niet-vollen” vinden ze dan weer een asyle pluriformiteit.

— Ik ben er toch niet heelemaal gerust op. Heb je geen last van je speelsche vernuft?

— Ik wou dat ik 't zoo zien kon. Ik geef toe: elke kerkstrijd verloopt weer anders. Maar ALS men eenmaal vergelijken wil, wel, kijk dan eens naar de andere verschijnselen der donatistenbeweging. De donatisten hebben, toen zij hun tegenstanders wilden gaan bevechten, eerst die uitleverings-kwestie als argument in den strijd gebruikt, maar later niet als zoodanig gehandhaafd. Zij wilden hun „goddelijke eischen” later wel weer cadeau doen, als zij maar hun zin kregen. Wie denkt hier niet aan '44—'47? Aan de binders van '44?

— Je moet 't hun dan maar niet al te kwalijk nemen. Want wij lijken toch wel wat meer op de Donatisten, dan we misschien weten willen.....

— Hè? Dezen keer ben ik sprakeloos.

Scholte verwerpen. En als Wormser dan met nog drie ambtsdragers een door van Velzen zelf opgestelden brief, waarin alle gemeenschap met den Utrechtschen kerkeraad werd afgesneden, weigeren te ondertekenen — zij willen de zaak eerst onderzoeken en niemand onverhoord oordeelen — dan worden ze enkele dagen later zonder meer geschorst! Zelfs ontvangt Wormser, zijn vrouw en schoonzusster, nadat zij geruimen tijd des Zondags met andere broeders en zusters, zonder tot kerkformatie over te gaan, afzonderlijk hebben vergaderd, op 7 Februari 1843 een brief van Van Velzen's kerkeraad, waarin hun wordt medegedeeld, dat zij, indien zij niet binnen een week gevolg zouden geven aan de herhaalde vermaning om zich toch niet te onttrekken aan de samenkomsten der gemeente en het ambtelijk opzicht, openlijk buiten de gemeente zouden gesloten worden, en geen „deel noch lot” zouden hebben „in het eeuwig voorregt der gemeente”, omdat hetgeen de Dienaren des Heeren op aarde binden, naar Gods getuigenis in de hemelen gebonden is. In hetzelfde schrijven werd Wormser bevonden aangezegd, dat hij ook wegens het door in druk verspreiden van lasteringen, het breken van zijn belofte en het voortdurend bevorderen van scheuring in de gemeente, uit zijn ambt van ouderling werd ontsiet! Zonder dat daarna een formeele excommunicatie plaatsvond heeft de kerkeraad na eenigen tijd aan de gemeente medegedeeld, dat Wormser en degenen, die met hem waren afgeweken, niet langer tot de gemeente gerekend werden, en alleen op belijdenis van hun zonden weer aangenomen konden worden. 2)

Deze geschiedenis is wel een roetzwarte-bladzijde in de geschiedenis der Afscheiden kerken..... en is het levensboek van Van Velzen! Het is 'ten aanzien

1) Zie over deze beruchte Amsterdamse kwestie H. Bouwman, De crisis der jeugd, p. 34—43; J. A. Wormser, Het leven van Simon van Velzen, blz. 45—54; Idem, Het leven van Hendrik Peter Scholte blz. 146—163; G. M. den Hartogh, Het Chr. Geref. Seminarie te Amsterdam, p. 31/3; Verslag van de Synode der Afsch. Geref. Gemeente in Nederland, gehouden v. d. 17 Nov. tot d. 3 Dec. 1940 te Amsterdam, 's-Gravenhage, 1941, p. 44—47; 61/2.

maar Hippo eens is pen is

— tische associ bij „be jes.....

BU
WAT
(Antw

Hier
woord

Wek
maakt
verder
Week
gedeel

Laat
is mij
voortz
dium g
de con
aanleic
zonder
hand
scheur
der om
ze al
voorig
Ameri
men k
noeme
thode,
gewerl

(de J
banne
nu eve
aan d
sema
den v
te ker
En de
dikant
iets m
schrijv

En
waard
j.l.) z
antwo

van V
Van V
onsch
Beh
diep v
ser en
ken v
ninklij
van g
scheid
kerk
eigen
scheid
een fe

Ver
hij vo
de her
eind v
sebroe

Alle
re Tij
Op
„Chr
van A
ontdel

„Ec
stoelen
dat do
is Cay
van V
en gel
van b
stijl n
,belic
door l
van e

1) a
2) M
Wor
r. 14
woord
3) B